

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΙΑ ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ πρὸς τὸν Κρητικὸν λαόν, μία διακοινώσις πρὸς τὴν Πύλῃν καὶ μία ανακοινώσις τῶν δύο τούτων ἐγγράφων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν γενομένην ὄλαι ταύτοχρόνως τὴν παρελθούσαν Τρίτην, ἦσαν τὸ πόρισμα τῶν μακρῶν καὶ ἐπιπόνων διαπραγματεύσεων τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Ἐν ἄλλῃ στήλῃ δημοσιεύομεν τὸ κείμενον τῶν ἐγγράφων τούτων, ὧν τὸ περιεχόμενον, γνωστὸν ἤδη κατὰ τὰ πλείεστα καὶ οὐσιώδη αὐτοῦ μέρη πρὸ τῆς ανακοινώσεως αὐτῶν, δὲν ἐγνώρισεν ἡμῖν νέον τι. Πράγματι ἐγνώσκομεν ἤδη ὅτι ἡ ὀριστικὴ λύσις τοῦ κρητικοῦ ζητήματος ἀναβλήσεται καὶ πάλιν. Ὡς λόγος τῆς νέας ἀναβολῆς δὲν φέρονται ὡς ἄλλοτε αἱ πολιτικαὶ περιστάσεις (conjunctures actuelles) ἀλλὰ τὸ ἀσύμφορον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην. Καὶ λέγεται ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν ανακοινώσῃ ὅτι «πᾶσα μεταβολή, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ὡς πρόκληθαι πρὸς τὴν Τουρκίαν θὰ ἦτο ἀσφαλὴς ἤτιον συμφέρουσα εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἑλλάδα τῆς σημερινῆς καταστάσεως. Ἐγινώσκομεν ἐπίσης ὅτι τὰ διεθνή στρατεύματα θὰ ἀνεχώρουν τῆς Κρήτης ἐντός τῆς ἀρχικῆς ταχθείσης προθεσμίας, ὅτι ἀντ' αὐτῶν θὰ ἐστάθμευον εἰς Σούδα καὶ φυλακίδες τῶν Προστ. Δυνάμεων πρὸς φρούρησιν τῆς τουρκικῆς σημαίας καὶ ὡς ἐγγύησις ἀσφαλείας τῶν μωαμεθανῶν συμπατριωτῶν μας, ἐγγύησις ἄλλως, ὄλως περιττὴ καὶ ὑπ' οὐδεμιᾶς ἀνάγκης ἐνδεικνυομένη, γνωστοῦ ὄντος ὅτι οἱ μουσουλμάνοι τῆς Κρήτης ἀπολαύουσι πληρεστάτης καὶ ζηλευτῆς ἀσφαλείας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν κρητικῶν νόμων καὶ ἀρχῶν. Ἐκ τῆς διακοινώσεως πρὸς τὴν Πύλῃν μανθάνομεν ὅτι ἡ παρουσία τῶν φυλακίδων ἐν Σούδα θὰ διαπιστοῖ πλὴν τῆς τηρήσεως τῶν ὑψηλῶν δικαιωμάτων τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν προστασίαν τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τῆς Νήσου, ὑποθέτομεν δὲ ὅτι ἡ δῆλωσις αὕτη ἐτέθη σκοπίμως, ὅπως ἀνακόψῃ τὴν πολεμικὴν ὀρμὴν τῶν νεοτούρκων ὡς πρὸς τὴν Κρήτην καὶ ἀπαλλάξῃ τὴν περιήρημον ἀρμάδα ἥτις ἐξακολουθεῖ νὰ φυλάττῃ τὰ ὕδατα τῶν Πριγκηπονήσων, τοῦ κόπου νὰ κάμῃ τὸ μέχρι Κρήτης τῶν διαλαληθέν ταξείδιον.

Δὲν ἦτο πρὸς τούτοις ἀγνωστον εἰς ἡμᾶς ὅτι αἱ Προστ. Δυνάμεις ἀναβάλλουσαι τὴν ὀριστικὴν διευθέτησιν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος εἰς χρόνον ὃν θὰ ἐκρίνον κατάλληλον, θὰ ἀφίνον σιωπηρῶς νὰ λειτουργῇ τὸ σημερινὸν καθεστῶς, τὴν πρόθεσιν τῶν δὲ ταύτην φανερώνοισι διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης ἣν ἐκδηλοῦσι πρὸς τὰς καθεστῆκτικὰς ἀρχάς, εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ εὐθύτητα τῶν ὁποίων στηρίζονται διὰ τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν μουσουλμάνων. Ἄν καὶ

περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει καμμία ρητὴ δῆλωσις, ἐξυπακούεται ὅμως καὶ ἐξάγεται ἐκ τῶν πραγμάτων, ἡ σιωπηρὰ ὅμως αὕτη ἀνοχὴ κακῶς ἐξεληγή ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου, ὡς ἀναγνώρισις τοῦ ἐνωτικοῦ καθεστῶτος, νομίζομεν δὲ ὅτι ἐξογκώνουσι τὴν σημασίαν αὐτῆς οἱ στηρίζοντες ἐπ' αὐτῆς ὑπερμέτρος ἐλπίδες. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πνεῦμα εὐμενὲς φαίνεται μᾶλλον διαπνέον τὰ τελευταῖα διπλωματικὰ ἐγγράφα καὶ ἐν τῇ πρὸς τὴν Πύλῃν δὲ διακοινώσῃ καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν κρητικὸν λαὸν διακηρύξει ἐπαναλαμβάνεται ἡ δῆλωσις ὅτι αἱ Προστ. Δυνάμεις θὰ ἐξακολουθήσωσι μετ' εὐμενείας ἀσχολοῦμεναι περὶ τοῦ κρητικοῦ ζητήματος. Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη, καίτοι διὰ τῆς συνεχῆς ἐπαναλήψεως κινδυνεύει νὰ ἀποτριβῇ, δὲν χάνει ὅπως δῆποτε τὴν ἀξίαν τῆς διδομένη ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, ὅσον ἀορίστως καὶ ἂν διατυποῦται τὴν φορὰν ταύτην ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν νόταν τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου, ἐν ἣ ἡ εὐμενεία τῶν Προστ. Δυνάμεων ἀνεφέρετο ρητῶς εἰς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους τοῦ κρητικοῦ λαοῦ. Νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς εὐμενείας ταύτης ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς θελήσεως τῆς Πύλης, μεθ' ἧς ἐν πάσῃ περιπτώσει αἱ Προστατίδες Δυνάμεις ἐννοοῦσι νὰ διαπραγματευθῶσι περὶ τῆς μελλούσης τύχης τῆς Κρήτης, ἡ χρησιμότης αὐτῆς διὰ τὸν κρητικὸν λαὸν καταντᾷ προβληματικὴ ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐξέλιξιν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος.

Ἄλλ' ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν κρητικὸν λαὸν διακήρυξιν τῶν Προστ. Δυνάμεων ἐμάθομεν καὶ κάτι τι, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε δὲν ἐγνωρίζομεν. Ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Προστ. Δυνάμεων, ὁ πρῶν Ἀρμοστής τῆς Κρήτης, ἔπαυσε νὰ ἦναι τοιοῦτος εἶναι δὲ ἀπλοῦς «Κύριος Ζαΐμης» καὶ ὑπὸ τὴν φράσιν ταύτην γίνεται μνεῖα αὐτοῦ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ Προστ. Δυνάμεις ἀνεγνώρισαν τὴν ἐν τῇ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπελθούσαν κατάλυσιν τοῦ Ἀρμοστειακοῦ καθεστῶτος, ἐκδηλοῦσαι δὲ συγχρόνως τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν πρὸς τὰς «Καθεστῆκτικὰς ἀρχάς» ἥτοι πρὸς τὴν διαδεξαμένην τὸ ἀρμοστειακὸν ἀξίωμα Ἐκτελ. Ἐπιτροπὴν, εἶναι ὡς νὰ ἐπιδοκιμάζωσι, χωρὶς νὰ ἀναγνωρίζωσι ρητῶς τὸν νέον τύπον ἐσωτερικῆς διοικήσεως τὸν ὁποῖον ὁ κρητικὸς λαὸς καθιέρωσε προσωρινῶς μέχρι τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς Ἐνώσεως. Φρονούμεν ὅτι καὶ ἡ ῥητὴ ἀναγνώρισις τῆς νέας ταύτης διαρρυθμίσεως τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως δὲν θὰ ἀπῆντα δυσχερείας παρὰ ταῖς Προστ. Δυνάμεις, ἐὰν αὕτη δὲν συνεδέετο πρὸς τὸ κήρυγμα τῆς Ἐνώσεως καὶ τὴν ἐκ τούτου ἀπορρέουσαν ιδιότητα τῆς Ἐκτ. Ἐπιτροπῆς ὡς ἐκπροσωπούσης τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ κυβερνώσης, εἶναι δὲ λίαν πιθανόν ὅτι μετὰ προθυμίας θὰ ἐγί-

νετο δεκτὴ ἡ Ἐκτελ. Ἐπιτροπὴ ὡς τοπικὴ Κυβέρνησις. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀναγνώρισις ὑπὸ τῶν Προστ. Δυνάμεων τῆς καταλύσεως τοῦ ἀρμοστειακοῦ καθεστῶτος καὶ τῆς διαδεξαμένης αὐτὸ Ἐκτελ. Ἐπιτροπῆς, ὡς τοπικῆς κυβερνήσεως καὶ οὐχὶ ὡς ἐξαρτήματος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως ἀφαιρεῖ ἓνα δεσμὸν ὅστις ὑπῆρχε μετὰ τὴν Κρήτην καὶ Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ ἀντικαθιστᾷ αὐτὸν δι' ἄλλου ἰσχυροτέρου, οὕτω δὲ προάγεται μὲν ἡ αὐτονομία τῆς Νήσου, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ἐθνικὴ λύσις. Διότι σήμερον ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ ἀπέλωσαν τὸ δικαίωμα τῆς ὑποδείξεως τοῦ Κυβερνήτου τῆς Νήσου, καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν νόμιμον ἐπίδρασιν ἔχουσιν ἐπὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς, οὐδὲ δικαιούνται νὰ ἀναμιχθῶσιν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Νήσου, ὅσον καὶ ἂν λέγωμεν ἡμεῖς ὅτι διοικούμεθα ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ Προστ. Δυνάμεις ἐν τῇ πρὸς τὴν Πύλῃν διακοινώσῃ τῶν ἀναγνωρίζουν ὅτι τὸ σημερινὸν καθεστῶς δὲν ἀποτελεῖ ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ἐπιφυλάσσονται νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς καταλλήλου σιγμῆς ὅπως διαπραγματευθῶσι μετὰ τῆς Πύλης τὸ πολιτικὸν σύστημα καθ' ὃ ἡ Νῆσος θὰ διοικηθῇ εἰς τὸ μέλλον. Ἄλλ' ἐφ' ὅσον τὴν μὲν κατάλληλον στιγμὴν δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ἡμεῖς, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν τῆς Πύλης, δικαιούμεθα νὰ μὴ συμμερίζωμεθα τὴν ἀμετρον αἰσιοδοξίαν μεθ' ἧς οἱ ἐπίσημοι παρ' ἡμῖν κύκλοι ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ μέλλον, τῶσον ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ μελλόντος νὰ διαδεχθῇ αὐτό.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤ. ΔΥΝΑΜΕΩΝ

(Ὁ κ. ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἐπιτροπος, οὗτινος ἐζητήσαμεν τὴν γνώμην ἐπὶ τῆς διακήρυξεως τῶν Προστ. Δυνάμεων εὐφραστήθη νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἐπόμενα:)

Δὲν εἶναι λύσις ἀλλ' ἀναβολὴ λύσεως ἡ Νότα τῆς 30 Ιουλίου καὶ ὡς τοιαύτη δὲν νὰ θεωρηθῇ καὶ κριθῇ. Συμμερίζομαι πληρῶστα τὴν δυσθυμίαν καὶ τὴν μετὰ πικρίαν λύπην τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ, διότι χθὲς ἀντι ὀριστικῆς λύσεως συμφωνοῦμεν πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους τοῦ ἐκονοποίησαν καὶ πάλιν τὴν ἀναβολὴν αὐτῆς.

Ὁ Κρητικὸς λαὸς τηρήσας ἀπαρεγκλίτως τοὺς ὅρους τῆς διακοινώσεως τῶν Προστατίδων Δυνάμεων τῆς 4 8) Ἰουλίου 1908 ἐδικαιοῦτο τούλαχιστον χθὲς νὰ τύχῃ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς ὀριστικῆς διακανονίσεως τοῦ ζητήματος τοῦ καὶ οὐχὶ νὰ παραστῇ καὶ πάλιν πρὸ τῆς ἀναβολῆς τούτου. Ἐως προχθὲς αἱ πολιτικαὶ περιστάσεις ἀνάβαλον τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ

τῆς Ἑλλάδος, σήμερον δ' ὅπουσαν πάντῃ ἐκκρεμῆ Βαλκανικῆς ζητήματα ἐλύθησαν, τὸ Κρητικὸν ζήτημα τὸ ἀρχαιότερον ὅλων, τὸ στηρίζομενον ἐπὶ ὑπερῶν ἰσχυρῶν ἀγώνων καὶ θυσίῶν, καὶ πάλιν ἀναβάλλεται.

Ἐν μόνον εἶναι τὸ παρήγορον ἐν μόνον δύναται νὰ ἀνακουρίσῃ τὴν δικαίαν δυσθυμίαν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ὅτι ἡ Νότα τῆς χθὲς καίτοι ἀναβλητικὴ προδικάζει ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως τὸ ζήτημα τῆς Ἐνώσεως καὶ κηρύττεται ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἀναγνωρίζουσα αὕτη τὰς καθεστῆκτικὰς ἀρχάς αἱ ὁποῖαι λειτουργοῦν ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ Ἑλληνικὴν ὀνομασίαν προλέγει τὴν μέλλουσαν λύσιν καὶ προδικάζει αὐτὴν, δὲν δύναται δὲ νὰ εἶναι ἄλλη ἢ ἡ Ἐνωσις.

Μόνον διὰ τῆς Ἐνώσεως θὰ ἐξακολουθοῦν αἱ καθεστῆκτικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐργάζονται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, καὶ θὰ κηρατίζῃ ἐν Κρήτῃ, ὡς ἐπίσημον ἔμβλημα καὶ ἀνεγνωρισμένον, ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία. Πᾶσα ἄλλη λύσις θὰ τεῖνῃ νὰ μεταβῆλῃ τῆς Ἐθνικῆς, τούτους ὅρους τοῦ Κρητικοῦ Ζητήματος, καὶ εἰς δὲ τὴν μεταβολὴν ταύτην οὐδέποτε θὰ προβῶσιν αἱ προστατίδες Δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἐσεβάσθησαν τὰ κεκτημένα δικαιώματα, καὶ ἐκύρωσαν τὰ τετελεσμένα γεγονότα. Τὸ μέγα τούτο κέρδος τῆς χθὲς δὲν πρέπει νὰ παραβῆθῃ οὐδὲ πρέπει νὰ δοθῆ ἡ ἐλαχίστη προσοχὴ εἰς τὰς δυσμενεῖς κρίσεις ἐκείνων ὅστινες ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἡδύναμεθα νὰ ἔχωμεν φθάσῃ ἡδη εἰς τὴν ὀριστικὴν διακανονίαν τοῦ ζητήματος: μαρ, ἂν καταργῶμεν τὰς Ἐνωστέρους Διευθύνσεις ἀπὸ τῶν παρελθόντων 8) Ἰουλίου καὶ ἀπεσετέλλομεν Βουλευτὰς εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἀθηνῶν. Ἄλλ' οἱ κύριοι οὗτοι λησμονοῦσιν ὅτι μέχρι τοῦ σημείου τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ προβῆθῃ ἀνευ σοβαρῶν κινδύνων ὁ Κρητικὸς λαὸς, διότι ἀπ' ἐνός μεν διετρεχε τὸν κίνδυνον, ὑπερχύουσα τῆς Εὐρωπαϊκῆς κατοχῆς ἐν Κρήτῃ νὰ ἴδῃ τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου περιεχομένη εἰς τὰς χεῖρας τῶν διεθνῶν ἀρχῶν, ἀπ' ἑτέρου θὰ προσκάλει ρῆξιν μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, δεύτερον δὲ ἐνδεχόμενος ἀτυχῆς Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος, θὰ ἐσήμαινεν ἐθνικὴν συμφορὰν ἀνεπαύροτον. Ἄλλως πε τὸ ζήτημα τούτου ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Κυβέρνησιν, ἥτις, κατηρηρηματικῶς τὸ ἀπέκρουσεν ἡ δὲ Κρήτη δὲν ἠδύνατο νὰ βεβαιώσῃ ὡς πρὸς τούτο ἐναντίον τῆς γνώμης ἐκείνων, ὅστινες εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν διευθύνσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ Γενικοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ἄλλὰ, σὰς λέγουσιν οἱ δυσμενεῖς, διατηροῦνται αἱ capitulations καὶ θὰ παραστάνται οἱ Προξενικοὶ διερχόμενοι εἰς τὰ Δικαστήρια. Βεβαίωτατα ἀπὸ τὸ ζήτημα δὲν λύεται ἀλλὰ ἀναβάλλεται καὶ διὰ τούτο εὐθὺς ἐν ἀρχῇ εἶπον ὅτι ἡ Νότα τῆς χθὲς πρέπει νὰ κριθῇ ὡς ἀναβολὴ λύσεως καὶ οὐχὶ ὡς ὀριστικὴ λύσις. Ἡ Βουλγαρία μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ πραξικοπήματος τῆς, μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς συνθήκης μετὰ αὐτῆς καὶ τῆς Τουρκίας ἤρξατο διαπραγματεύσεων πρὸς τὰς Δυνάμεις πρὸς ἄσιν τῶν capitulations χρειάζεται λοιπὸν πολλὴ ἀγαθότης διὰ νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι διὰ μᾶς ἀναβλητικῆς λύσεως θὰ καταργητοῦν αἱ διεθνεῖς προδομολογίσεις παρ' ἡμῖν.

Ἄλλὰ προβάλλεται δικαίως τὸ ἐρώτημα ἕως ποῦ θὰ ἀναμείνομεν τὴν ὀρι-